

Міністерство освіти і науки України

Державний вищий навчальний заклад

«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
(ДДПУ)

вул. Г. Батюка, 19, м. Слов'янськ, Донецька область, 84116 тел./факс (06262) 3-23-54
E-mail: sgpi@slav.dn.ua, www: ddpu.edu.ua, код ЄДРПОУ 38177113

22.09.17 № 65-17-688 на № _____

Директору департаменту
освіти Донецької ОДА
Оксенчук Надії
Володимирівні

Одним із найважливіших завдань, що стоять сьогодні перед освітянами Донецької області, є збереження, утвердження й розвиток української мови. У зв'язку з цим надзвичайно важливим є видання хрестоматії діалектних текстів «Українські говірки Донеччини». Викладачі кафедри української мови та студенти філологічного факультету на сьогодні вже уклали значну частину текстотеки, зібрали аудіо- та відеоматеріали. Проте власними силами дослідники не мають змоги охопити всі населені пункти Донеччини.

Для репрезентації в майбутній хрестоматії якомога ширшої мережі обстежених населених пунктів звертаємося з проханням посприяти в організації співпраці кафедри української мови Донбаського державного педагогічного університету та вчителів шкіл Донецької області. До листа додаємо коротку інструкцію для запису діалектних матеріалів та орієнтовний темарій текстів

З повагою
ректор

Омельченко С.О.

01/18-4297
26.09.2017

Вельмишановні колеги !

Питання збереження, утвердження й розвитку української мови на Донеччині сьогодні – це не просто важливе наукове завдання. В умовах сьогодення це, без перебільшення, питання збереження української нації й української державності. Віримо і знаємо, що кожен із Вас на своєму місці намагається зробити все від нього залежне аби українське слово жило й розвивалося. Саме тому звертаємося до всіх, кому не байдужа доля рідної мови. Сьогодні ви можете зробити те, що не під силу жодному науковцю найвищого рівня, якщо він працює наодинці. Об'єднавши зусилля, ми можемо і обов'язково маємо (!) документально зафіксувати безперечний факт функціонування української мови на території Донецької області, записавши аудіо- та відеорозповіді від місцевих жителів різних населених пунктів. Усі записані матеріали будуть залучені до хрестоматії «Українські говірки Донеччини» із обов'язковим зазначенням прізвища записувача та респондента.

Для запису матеріалів варто обирати інформаторів бажано старшого віку, які все життя чи більшу його частину прожили у вашому населеному пункті (тобто є місцевими жителями і носіями типової місцевої говірки). Відомості про інформатора й записувача треба подати окремим файлом. Якість аудіо- чи відеозапису має бути такою, щоб можна було здійснити подальше розшифрування із викладом тексту розповіді фонетичною транскрипцією.

З усіх питань, що будуть виникати під час роботи, можна звертатися за телефоном 050 98 90 140 чи на електронну адресу larisamt@ukr.net до Тищенко Лариси Миколаївни, доцента кафедри української мови та літератури Донбаського державного педагогічного університету (м. Слов'янськ Донецької обл.)

Темарій текстів

1. Відомості про інформанта (прізвище, ім'я, по батькові, рік і місце народження, освіта, місце проживання, сім'я, захоплення тощо; якщо людина переїжджала, зазначити, у якому році й куди, щоб показати, у якому населеному пункті прожила більшу частину свого життя).

2. Житлові і господарські будівлі.

Як вибирали місце для хати ? У які дні зазвичай розпочинали будівництво хати ? Із чого будували хати раніше і як будують тепер ? Чи влаштовували толоку ? Коли і як це було ? Як мазали хату ? Як треба трусити (гонити) сажу в хаті ? Коли цього не можна робити ? Чому ? Як доглядати за хатою ?

3. Тваринництво.

Яких тварин у господарстві тримали раніше ? Яких тримають тепер ? Як доглядати за коровою ? Як заготовляти сіно для неї ? Як доглядають за телятами ? Чим годують ?

Як треба доглядати свиней ? Що треба робити, щоб свиноматка не поїла поросят ? Як вирощувати поросят ? Чим їх треба годувати ?

Як доглядати за домашньою птицею ? Чим її треба годувати ? У яких будівлях треба тримати їх влітку і взимку ?

Як доглядати за козами (вівцями) ? Як зробити так, щоб коза давала хороше молоко ?

4. Рослинництво.

Як підготувати город восени до весни ?

Коли треба саджати картоплю, сіяти цибулю, буряки, моркву, садити часник, цибулю, капусту, гарбузи, квасоллю, кабачки, помідори, огірки тощо ?

Як доглядати за картоплею ? Як доглядати за огірками, помідорами, гарбузами, капустою ?

Як вибирають картоплю, огірки, помідори, буряки, капусту ?

5. Одяг, вбрання.

Опишіть святковий одяг чоловіка і жінки, який носили раніше і який носять тепер. Чи носять у вас український одяг ? Коли ? Які головні убори поширені для чоловіків і жінок ? Який весільний одяг прийнято було вдягати до 50-их років ХХ століття ? Опишіть одяг нареченої та нареченого. Опишіть буденний одяг і взуття. Який був традиційний верхній теплий одяг для чоловіків і жінок у середині ХХ століття ? Якщо пам'ятаєте, то й раніше. Яким було взуття ? Чи носили Ви одяг, пошитий чи вишитий власними руками ? Що про нього можете розказати ? Які прикраси носили раніше жінки ? Які носять тепер ?

6. Ткацтво.

Хто займався ткацтвом ? Як готували коноплі до того, щоб із них робити нитки ? Розкажіть послідовність виготовлення пряжі. Як треба прясти ? Які вироби можна виткати на ткацькому верстаті ?

7. Бджільництво.

Де треба утримувати бджіл взимку і влітку ? Як доглядати за бджолами ? Як добувати (качати) мед ? Як зробити, щоб мед був якісний ? Як розрізнити мед липовий, із різнотрав'я, гречаний тощо ? Як вибрати на базарі гарний мед ?

8. Вишивання.

Коли у вашому селі займалися вишиванням ? Хто займався ? Для чого вишивали ? Що любили вишивати ? Якими кольорами вишивали одяг (сорочки, блузки), рушники ? Які секрети вишивання ви знаєте ? Які узори вмієте вишивати ? Якою технікою вишивання володієте ? Коли не радили вишивати ? Коли треба вишивати ? Що не варто вишивати ? Що треба чи можна вишивати ?

9. Рибальство.

Опишіть водойми, наявні у вашому краї. Яка риба там водиться ? Які пристрої треба використовувати, щоб її піймати ? Хто у вашому селі рибалить ? Коли можна ловити рибу ? Коли рибу ловити не можна ?

10. Міфологічні уявлення (чорт, домовий, русалка, доля, чупокабра тощо).

Розкажіть, що ви знаєте про відьом. Чи доводилося вам із ними зустрічатися ? Коли ? Чи бояться люди відьом ? Чому ? Які випадки, пов'язані з відьмою, сталися у вашому селі ?

Що ви знаєте про домового ? Які випадки сталися у вашому селі, пов'язані з домовим ?

Що ви знаєте про істот, які живуть у лісі, у ставку, у річці ? Які розповіді знаєте про них ви знаєте ? Які розповіді про долю ви знаєте ? Що знаєте про чупокабру ?

11. Хвороби.

Назвіть відомі вам народні назви хворіб. Хто у вас лікує хвороби ? Які люди і які хвороби лікують у сусідніх селах ? Хто лікує дитячі хвороби ?

Назвіть відомі вам назви хвороб, якими страждають тварини. Як їх лікувати ? Хто їх лікує ?

12. Назви страв і напоїв (святкові страви і на будень, особливості їхнього приготування).

Назвіть страви, які треба обов'язково готувати на Різдво, Великдень, Маковія, Спаса тощо.

Як учинити смачний хліб ? Як його спекти ? Як зварити смачні вареники ? Чому у вас виходить смачний борщ ? Які секрети готування його ви маєте ? Чи печете ви коржі ? Коли і які ? Що таке перепічка ? Як її спекти ?

Як приготувати смачне варення ? Із чого ?

Які страви любила готувати ваша мати ? Бабуся ?

Хто у вас у селі добре готує ? Чому в нього так добре це виходить ?

13. Лікарські рослини, їхні цілющі властивості.

Які лікарські рослини ви збираєте ? Коли і для чого ? Як ви готуєте ліки із цих рослин ?

Які лікарські рослини ви самі вирощуєте ? Хто з односельчан вирощує лікарські рослини ? Які і для чого ?

14. Весілля.

Опишіть послідовно всі обряди, які бувають до весілля. Як у вашій місцевості відбувається сватання ? Хто на нього ходить ? Чому ? Які ще події відбуваються в нареченої чи нареченого до весілля ? Як випікають коровай ? Коли везуть придане до нареченого ? Хто це робить ?

Опишіть послідовно весілля в молодій і молодого. Хто приїжджає за молодою ? Назвіть усіх учасників весілля. Що із собою везуть ? Що таке гільце (вільце, різка) ? Як його виготовляли ? Що таке бики ? Чи пришивали у вас квітку молодому чи молодій ? Які подарунки дарували молодій, молодому, батькам ? Як батьки обдаровували учасників весілля ? Як брали могорич за молоду ? Як викупали молоду ?

Опишіть послідовно всі обряди, які бувають на другий чи третій день весілля в молодій чи молодого.

15. Родильний обряд.

Опишіть відвідини проділі. Що треба нести їй, дитині ?

Як вітають дідуся й бабусю з народженням онука чи онучки ? Як відзначають цю подію ?

Коли хрестять дитину ? Хто повинен бути присутнім на хрестинах ? Як відзначають рік дитині ?

16. Похорон.

Розкажіть послідовно про похорон, які дії треба обов'язково виконати ? Як поминають покійника ?

17. Календарні свята (Різдво, Водохреща, Вербна неділя, Великдень, Зелена неділя, Івана Купала, Маковій, Спас, Покрова).

Розкажіть послідовно про кожне свято, як його у вас прийнято відзначати.

18. Дикі тварини.

Які дикі тварини живуть у вашій місцевості ? Як їх називають ? Які розповіді про них ви чули від односельців, старших людей ? Чи поширене у вас полювання на диких тварин ? Як воно відбувається ? Що ви можете розповісти про вовка, лисицю, дикого кабана, лося ?

19. Дикі птахи.

Які дикі птахи живуть у вашій місцевості ? Як їх називають ? Які розповіді про них ви чули від односельців, старших людей ? Чи полюють у вас на диких птахів ? Що ви можете розповісти про ворону, горобця, ластівку, шпака, грака, сороку, зозулю, лелеку, сича ?

20. Легенди про історію виникнення населеного пункту (походження офіційної та неофіційної(-их) назв села, офіційні та народні назви вулиць, частин села, річок, озер, ставків, лісів, байраків, урвищ тощо). Відомі люди села.

1-ий пункт – обов'язково, 20-ий – бажано (якщо інформатор щось про це знає), решта – на вибір.